

Communicatie rond statistische analyse testdata GGD-en en RIVM door het CBS

Inleiding

De GGD-en en het RIVM gaan testdata (en wellicht later vaccinatiedata) verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS). Het betreft data die worden vastgelegd in het kader van de corona pandemie. Partijen verwachten door het combineren van deze data uit o.m. CoronIT en Osiris met de reeds bij het CBS beschikbare microdata rapportages te kunnen opstellen die een bijdrage leveren aan de bestrijding van de pandemie, zoals meer gerichte maatregelen of voorlichtingscampagnes onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid. Daarbij valt onder meer te denken aan data op het gebied van inkomen, werk, opleidingsniveau, woon- of werksituatie

Om deze uitwisseling tot stand te brengen zullen via het dataplatform van GGD GHOR Nederland de gevraagde gegevens worden aangeleverd bij het CBS.

De voornaamste doelen van de communicatie zijn:

1. de Nederlandse bevolking helder informeren over het gebruik van de testdata (en wellicht later vaccinatiedata) om, met behoud van privacy, inzichten te bieden die publiek beschikbaar worden. Inzichten die door de overheid gebruikt kunnen worden voor gerichte beleidsmaatregelen en voor het voeren van een op feiten gebaseerd, transparant maatschappelijk debat hierover.
2. Resultaten uit de analyses van het CBS actief delen met volksvertegenwoordigers, beleidsmakers, relevante stakeholders, het Nederlands publiek en de media.
3. Duiding van de resultaten mogelijk maken voor onderzoekers en beleidsmakers.
- 4.
- 5.
6. **Communicatieve kansen**
- 7.
8. Koppeling van testdata aan reeds bij het CBS beschikbare microdata biedt goede kansen voor het verkrijgen van meer inzicht in de ontwikkeling van de pandemie en de wijze waarop die verschillende segmenten van de Nederlandse samenleving raakt.
9. Analyses op basis van microdata zijn een kans om beleid te verfijnen en aan te scherpen.
- 10.
11. Daarmee wordt het fundament onder het bestaande coronabeleid van de Rijksoverheid, in het bijzonder het Ministerie van VWS, verstevigd en ontstaan mogelijk ook inzichten die Nederland kan benutten bij het zich voorbereiden op volgende pandemieën.
- 12.
13. Ook biedt dit een kans aan de betrokken partners, CBS, RIVM, GGD'en, GGDGHOR Nederland om zichtbaar te maken welke rol zij kunnen spelen bij het bieden van inzicht in deze unieke gebeurtenis voor de Nederlandse volksgezondheid, hoewel dit ondergeschikt is aan bovenstaande kansen.
14. .
- 15.

16.

17. **Communicatieve risico's**

18.

19. Projecten waarbij data worden overgedragen van de ene overheidsinstantie naar de andere kennen altijd communicatieve risico's. Rond dit project zien we de volgende:

20.

- Vragen en zorgen over uitwisseling van persoonsgegevens. Deze zijn inmiddels van alledag en zullen zich zonder twijfel ook hier laten gelden.
- Vragen en zorgen over de mate waarin de overheid of overheidsinstanties zicht hebben op de handel en wandel van individuen of groepen
- Vragen en zorgen over de veiligheid van de uitwisseling van data. Een aanvullend risico is ontstaan door de commotie rond de datadiefstal die eerder bij de GGD'en heeft plaatsgevonden. Daarbij zijn zwakten bloot komen te liggen in de informatie-infrastructuur binnen de testketen. Dit maakt met name de GGD'en in de publieke opinie extra kwetsbaar. Weliswaar zijn de belangrijkste issues die daarbij speelden inmiddels aangepakt en opgelost, maar het publieke geheugen (en zeker dat van de media) is stevig.
- Uitkomsten van statistische analyses van het CBS zijn per definitie openbaar. Een eenmaal in gang gezette analyse kan ook niet tussentijds worden stopgezet. Het is dus van belang dat men zich vooraf goed realiseert wat de mogelijke impact van een analyse kan zijn.
-
- Bij de aanpak zullen we zowel met de kansen als de risico's terdege rekening moeten houden.
-
- **Afzenderschap**
-
- Gelet op aard en doel van het project ligt het voor de hand dat het Ministerie van VWS, uiteraard in goed overleg met de andere partners, het afzenderschap voor zijn rekening neemt. De opbrengsten van de operatie komen primair ten goede van de beleidsontwikkeling daar. En het zal in eerste instantie ook de minister van VWS zijn die zal worden aangesproken op uitkomsten van de analyses. Kortom, VWS dient de communicatie te trekken.
-
- Dat betekent niet dat anderen hier geen rol in hebben. Voor RIVM en GGD-en liggen er zeker rollen in de communicatie met de zorgwereld (instellingen, professionals). Ook valt niet uit te sluiten dat de analyses impact zullen hebben op de eigen richtlijnen en werkwijzen, niet in de laatste plaats dus ook voor de eigen professionals.
-
- Voor het CBS ligt hier een kans om de toegevoegde waarde van een professionele koppeling van data en van de analyse daarop zichtbaar te maken.
-
- In deze notitie richten we ons nu op de overkoepelende communicatie over (a) dit initiatief en (b) de daaruit voortvloeiende resultaten voor de bredere buitenwereld, onder regie van VWS. De communicatie vanuit de andere partners zal onderwerp zijn van het tweewekelijks communicatieoverleg, gedurende de looptijd van dit project.
-

- **Timing**

-

Om te kansen optimaal te benutten en de risico's te mitigeren is het van groot belang dat het initiatief voor de communicatie in eigen hand wordt gehouden.

Concreet betekent dit:

1. het initiatief zelf wordt tijdig aangekondigd in een persbericht van het ministerie van VWS, mede namens de betrokken partners. In de bijlage treft u de eerste draft van dit bericht aan, zoals door de Werkgroep Communicatie vastgesteld. Doel van het bericht is om het project scherp en duidelijk neer te zetten en direct in te spelen op de belangrijkste kansen en risico's. Dit bericht dient uit te gaan, wanneer (a) zekerheid bestaat dat de datatransfer van GGDGHOR Nederland naar CBS goed verloopt en (b) de eerste vragen voor analyse zijn geaccordeerd. Dit zorgt ervoor dat er ruimte is voor communicatie en het maatschappelijk gesprek over het project zelf, zonder dat de eerste resultaten nog heel lang op zich laten wachten. We kiezen er dus met nadruk voor de berichtgeving over de aanpak zelf te starten zodra het CBS daadwerkelijk aan de slag gaat, en niet te wachten tot de eerste analyseresultaten bekend zijn. Belangrijkste reden is, dat wanneer we daar wél op zouden wachten, het voor iedereen duidelijk is dat we hier achter de schermen al enige tijd mee bezig waren zonder erover te communiceren. Dat zal vooral in de media en bij de volksvertegenwoordiging niet goed vallen. Daarom dus: eerst communiceren over de aanpak zelf, en:
2. In de periode daarna worden op regelmatige basis analyseresultaten actief gedeeld. Mede daarom is het van belang dat de eerste uitvraag richting CBS zich focust op (a) vragen waarvan redelijkerwijs mag worden verwacht dat de analyse relevante antwoorden oplevert en (b) vragen die door de buitenwereld als belangrijk worden ervaren. Bij dit laatste kun je bijvoorbeeld denken aan de impact van corona op sociaaleconomisch zwakkere groepen of de doorwerking in bepaalde beroepsgroepen zoals zorg, onderwijs of arbeidsmigranten.
- 3.
4. Aansluitend op dit laatste punt is het van belang te benadrukken dat bij het formuleren van de vragen aan het CBS, de communicatieve dimensie vanaf het begin wordt meegewogen. Het zou te riskant zijn om pas over de communicatie te gaan nadenken wanneer een analyse eenmaal is verricht.
- 5.
6. Welke communicatie-instrumenten worden ingezet om onderzoeksresultaten te verspreiden zal telkens afhankelijk zijn van de aard en de inhoud. Soms zal dit zeer compact zijn, bijvoorbeeld in een bericht op een van de vaste kanalen van het CBS zelf. In andere gevallen - bijvoorbeeld wanneer het een grotere beleidsimpact kan krijgen – kan de keuze vallen op actieve instrumenten als een persbericht of achtergrondgesprekken met de media.
7. Ook moet steeds worden gewogen hoe de communicatie plaatsvindt met beleidsmakers bij VWS en elders en met de volksvertegenwoordiging.

Organisatie van de communicatie

Binnen het project opereert een werkgroep communicatie. Die wordt getrokken voor VWS; CBS, GGDGHOR Nederland en RIVM participeren. Deze werkgroep:

- Denkt mee over de vragen aan het CBS en levert advies daaromtrent
- Voert regie over de overkoepelende communicatie

- Zorgt dat de communicatie vanuit de verschillende partners voldoende gecoördineerd plaatsvindt
-
-

- BIJLAGE: Persbericht

-
-

CBS verricht nadere statistische analyses op corona testdata

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft, in nauw overleg met het RIVM, de GGD-en en GGDGHOR Nederland, het CBS gevraagd om statistische analyses uit te voeren op de beschikbare coronavirus testdata uit de GGD teststraten. Daarmee wil het ministerie meer inzicht krijgen voor toekomstig beleid ten behoeve van de bestrijding van de pandemie en de gevolgen voor specifieke groepen binnen de samenleving. Het CBS maakt daarbij gebruik van data die het tot zijn beschikking heeft, zoals over inkomen, onderwijsniveau, arbeidspositie of woonsituatie. De statistische analyse op de combinatie van deze informatiestromen kan inzichten opleveren voor toekomstig beleid rondom Covid-19.

Zo kunnen deze analyses mogelijk helpen sneller te identificeren welke groepen zich meer of minder laten testen en meer of minder een rol spelen in de verspreiding van het virus, welke beroepen een hoger risico lopen of wat de invloed is van woonomstandigheden. Met deze informatie kunnen bestuurders en overheden dan gerichtere maatregelen nemen.

Om dit mogelijk te maken is het van groot belang dat de gegevensuitwisseling veilig is en dat persoonsgegevens en privacy worden beschermd. De CBS-wet waarborgt die bescherming. Dat betekent dat direct na binnenkomst van de data bij het CBS de persoonskenmerken worden vervangen door een pseudosleutel en dat er door het CBS altijd nauwlettend wordt gekeken of resultaten niet herleidbaar zijn naar personen. Ook worden de methode van onderzoek en de resultaten van de analyses altijd openbaar gemaakt, ongeacht de vraag wat dat betekent voor het bestaande overheidsbeleid. Het CBS is daarin onafhankelijk en objectief. De GGD GHOR Nederland heeft vooraf een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uitgevoerd.

In het tweede kwartaal worden de eerste analyseresultaten verwacht.

Voor nadere informatie:

VWS, ...

CBS, ...

-